

Naturvärdesbedömning inför exploatering av Älvsjö 1:1, Hagsätra

2010-04-21

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Naturförhållanden.....	3
3. Naturvärden.....	3
3.1 Tidigare dokumentation.....	3
3.2 Skyddsvärda arter.....	5
3.3 Naturvärdesbedömning av området Älvsjö 1:1, Hagsätra.....	5
3.4 Påverkan på spridningssamband.....	5
3.5 Rekreation och sociala värden.....	5
4. Slutsatser och rekommendationer.....	6
5. Trädplan och skötsel förslag för områden med naturmarkskarakter.....	8
5.1 Status.....	8
5.2 Skötselåtgärder.....	8
5.3 Skötsel förslag för områden av naturmarkskaraktär.....	9
6 Refenser.....	10

1. Inledning

Syftet med den här studien är att utvärdera de naturvärden som finns vid fastigheten Älvsjö 1:1 i stadsdelen Hagsätra samt vilken funktion fastigheten har som spridningskorridor mellan Älvsjöskogen och Rågsveds friområde. Avsikten är att uppföra ca 30 radhus vid Gällerstagränd och vid korsningen Olshammarsgatan/Gällerstagränd och studien undersöker främst bebyggelsens inverkan på spridningen. Syftet är också att bedöma och ge förslag till förbättring av förbindelsen mellan Rågsveds friområde och Älvsjöskogen för allmänheten. Studien utfördes av Tylömarks Trädgårdsanläggningar AB under januari-mars 2010 på uppdrag av exploateringskontoret.

2. Naturförhållanden

Området man avser bebygga består av en liten, kuperad, i huvudsak skogsbeklädd yta, som ligger i anslutning till bebyggelse på gränsen mellan Stockholms kommun och Huddinge kommun. I väster ansluter området till Älvsjöskogen via en gångväg och i öster fortsätter skogspartiet en liten bit innan det gränsar till Huddingevägen. På andra sidan Huddingevägen ligger Rågsveds friområde. Den västra delen av det planlagda området utgörs av skogsbevuxen hållmark. Här växer i huvudsak tall men inslag av asp förekommer. Nedanför hållmarkstallskogen är marken mer näringsrik och skogen övergår i lövskog med ek och asp som dominerande trädslag. Därefter öppnar området upp sig och får karaktären av en frisk halvöppen gräsmark där det idag även ligger en parkering för de boende i området. I den sydöstra delen växer en blandskog bestående av främst ek och asp med inslag av någon lönn, samt en del tall. De flesta träden i området är relativt unga, medelgrova träd med inslag av någon grövre ek och tall.

På grund av tiden för inventeringen och snötäcket har möjligheten att inventera markfloran varit begränsad. Under senare delen av inventeringsperioden då snötäcket smält och enstaka blad spirat har parksallat registrerats i blandskogen samt ljung, blåbär och lingon i hållmarkstallskogen. Det finns enligt kännedom ingen inventering gjord av botten- och fältskiktet i området Älvsjö 1:1. Utefter de biotoper som finns bedöms såväl botten- och fältskiktet vara av trivial typ, och inga rödlistade, sällsynta eller av annan orsak intressanta växter bedöms vara sannolika att återfinnas här.

3. Naturvärden

3.1 Tidigare dokumentation

Efter kontakt med kommun, länsstyrelse och lokal naturskyddsförening har konstaterats att det enligt kännedom inte finns någon tidigare inventering av det aktuella området. Även en genomgång av befintligt naturvårdsunderlag hos desamma har gjorts ang. Natura-2000 områden, riksintressen, ekologiskt känsliga områden, nyckelbiotoper. Det planlagda området utgör inte något sådant område. Däremot ligger området mellan två större grönområden och har viss betydelse för spridningen dem emellan.

Figur 1.
 Utdrag ur
 biotopkartan.
 Beskriver
 naturtyper i
 området.

3.2 Skyddsvärda arter

För att kunna ge en heltäckande bild av vilka rödlistade arter, signalarter eller andra skyddsvärda arter som finns i området krävs omfattande inventeringar. Områdets struktur samt de naturtyper som finns i området tillsammans med de fynd av arter som har gjorts ger dock en vägledning om hur naturvärdena ska bedömas. Under arbetet med rapporten har inga arter av särskilt skyddsvärde observerats.

3.3 Naturvärdesbedömning av området Älvsjö 1:1, Hagsätra

Utifrån de redovisade naturförhållandena och den tidigare dokumentation som gjorts har en bedömning av naturvärdena i området gjorts. Som grund för utvärderingen har en tregradig skala enligt Naturvårdsverkets rekommendationer använts. Utöver dessa har Tylömarks lagt till ytterligare två kategorier.

Klass 1: Naturvärden av nationellt intresse

Klass 2: Naturvärden av regionalt intresse

Klass 3: Naturvärden av kommunalt intresse

Klass 4: Naturvärden av lokalt intresse

Klass 5: Naturvärden av vardagskaraktär, eventuellt med inslag av intressanta naturvärden.

Det bedöms inte finnas några naturvärden av kategorierna 1-4 i Älvsjö 1:1. Hela området bedöms tillhöra klass 5. Hällmarkstallskogen i den nordvästra delen av området utgörs av ett bestånd tallar som delvis är av relativt hög ålder med pansarbark och vridna grenar. Död ved förekommer endast sparsamt men det finns framtida möjligheter för området att utvecklas till ett område med högre naturvärden med äldre tallar samt rikligare förekomst av död ved. För att naturvärdena ska kunna ökas är det bra om man låter hällmarkstallskogen sköta sig själv och undviker att ta bort död ved.

Bild 1. I kanten av hällmarkstallskogen.

I området förekommer en del relativt unga ekar som i dagsläget inte hyser några högre naturvärden. Med rätt skötsel kan dessa ekar dock få möjlighet att bli äldre och på så sätt öka i värde. I blandskogen finns en del död ved med förekomst av hackspettshål, men pga. den begränsade arealen klassas området ändå inte högre än klass 5.

3.4 Påverkan på spridningssamband

Även om området inte hyser stora naturvärden i form av sällsynta och hotade arter har det viss betydelse för spridning av mer vanligt förekommande arter, vilket är av betydelse för Stockholms grönstruktur. Huddingevägen som ligger öster om området utgör redan i dagsläget en barriär för många arter. En del blir avskräckta av den stora vägen och de som vågar försöka löper stor risk att bli överkörda. Hur stort hinder den utgör beror på artens spridningssätt. För en del arter innebär den nya bebyggelsen tillsammans med Huddingevägen en stor barriär. Exempelvis små däggdjur får svårare att hitta skydd i det nya bostadsområdet samtidigt som Huddingevägen är svår och avskräckande att ta sig över. Många skalbaggar flyger på låg höjd och hindras av hus, andra skalbaggars spridning stimuleras av skogssiluetten som nu delvis försvinner. Genom att se till det finns sammanhängande

6

diskussion kring att eventuellt reducera antalet hus genom att avstå från de tre husen som kommer att innebära att det måste sprängas i hållmarken.

Den östra delen av området som ska bebyggas ligger i en sänka och kommer att behöva höjas till samma nivå som vägen när området ska bebyggas. Enligt situationsplanen (se bilaga 1) blir det därför svårt att spara de träd som är tänkta mellan de två första huslängorna sett österifrån. Istället rekommenderas att den lilla bergshäll som ligger där de tre första husen är planerade bevaras. Genom att anpassa husen mer efter hur naturen och topografin ser ut och inte bygga i sammanhängande längor blir det möjligt

att spara bergshällen samt de träd som växer där. Man slipper då spränga samtidigt som dungen ger skydd åt småfåglar

och mindre djur. Här finns också en del död ved som bl.a. används av hackspettar och olika insekter. Under byggprocessen kan det vara lämpligt att låta området vara inhägnat för att skydda träd och annan växtlighet. Vikten av att spara torrakor och död ved förklaras lämpligen för såväl byggherren som allmänheten genom att en informationsskylt om död ved sätts upp i anslutning till inhägnaden. Behöver träd fällas bör de inte transporteras bort utan bevaras och få utgöra grunden för en faunadepå, vilket innebär att den döda veden på ett prydligt sätt sparas och läggs strategiskt för att tillgodose bl.a. insekters behov av död ved. En sådan liten yta med informationsskylt kan också bli ett bra utflyktsmål för barnen i närliggande förskolor.

Bild 4. Torrakor med hackspettshål

Bild 3. Bergshällen sticker fram ur bladverket.

För rekreationen är det viktigt att tillgängligheten mellan Rågsveds friområde och Älvsjöskogen finns kvar genom att behålla en tydlig gångväg genom det planlagda området. För att ytterligare tydliggöra det sammanhängande grönstråket vore det önskvärt att informationsskyltar sätts upp vid entréerna. På dessa kan det med fördel finnas en liten karta som visar hur man går för att komma till nästa grönområde. Genom att spara så många träd som möjligt längs med gångvägen i den södra kanten av området gynnas bl.a.

Bild 6. Idag går en naturlig stig längs med den östra delen av området.

småfåglar. I första hand rekommenderas att de träd som växer här idag men som inte är med på trädinventeringen sparas. Viktigt är att inte rötter och stammar skadas vid exploateringen. I mån av plats är det lämpligt att plantera bärande träd eller buskage längs med gångstigen för att få en grön stig samt kompensera för de träd som tagits ner. Som kompensation för kan även ytan utanför ledningen vid korsningen

Gällerstagränd/Stjärnsundsgatan utnyttjas. En ekdunge kan skapas genom att lika mängder ek och ett mer snabbväxande träd, t.ex. fågelbär (*Prunus avium*) planteras. Efter ca 20 år när eken vuxit ikapp gallras fågelbären bort för att ge plats åt ekarna. Ur naturvårdssynpunkt är det bra att även plantera t.ex. hassel för att ge mer skydd åt olika arter.

Bild 5. Spara träd längs med gångstråket.

5. Trädplan och skötsel förslag för områden med naturmarkskaraktär.

En trädplan har tagits fram för de träd som enligt situationsplanen och trädinmätningen är planerade att lämnas kvar vid exploateringen av området vid Gällerstagrand. För dessa träd har en statusbedömning gjorts och synliga skador såsom svamp-, röt- och mekaniska angrepp eller andra skador har noterats. Vitaliteten hos träden har bedömts okulärt och anges som klass 1, 2 och 3. Klasserna motsvarar 1 = Friskt, 2 = Nedsatt kondition och 3 = Dåligt skick.

Hällmarkstallskogen och dungen mellan de två första huslängorna sett från öster (se bilaga 1) som enligt förslag ovan bör få stå kvar, har en karaktär av naturmark. Därför har istället skötsel förslag som ser till helheten i dessa områden tagits fram.

I det nybyggda området kommer två trädslag att finnas kvar. Artfördelningen hos dessa träd kommer att vara 60 % ek och 40 % tall. De inmätta träd som tas upp i trädplanen finns med nummer i situationsplanen i bilaga 1.

5.1 Status

Trädhälsan är överlag god, även om en del av träden har en liten andel torkskador i form av döda grenar. Dessa kan behöva underhållsbekäras vilket innebär borttagning av döda, skadade och sjuka grenar. En tall har en mekanisk stamskada men förutom en död gren är dess vitalitet fortfarande god.

5.2 Skötselåtgärder

Då förslag till skötselåtgärder har tagits fram har hänsyn tagits till de planerade husen och hur träden sannolikt kommer att stå i förhållande till dessa.

Bild 7. Se till att ekarna får plats att utvecklas, fäll den konkurrerande tallen och håll efter sly.

De flesta ekarna står idag trångt och får därmed för lite ljus. För att de ska ha en chans att utvecklas och åldras behöver de mer utrymme än de har idag. Det rekommenderas att konkurrerande träd tas ner samt att man årligen håller efter och röjer sly som kommer upp. Eftersom ekarna i fråga kommer att stå antingen vid parkeringar, hus eller gångvägar kommer de att behöva underhållsbekäras. Detta innebär att döda, skadade och sjuka grenar tas bort vilket görs dels för att trädet får en bättre chans att hålla sig friskt och ge plats för återväxt, dels görs det av säkerhetsskäl.

Träden med nummer 4 och 12, en tall och en ek, står på den östra sidan om gångvägen där det inte ska ligga några hus. Här rekommenderas att området får förbli orört för att inte göra ingreppet på grönstråket större än nödvändigt.

Tallen med nummer 54 har en gammal stamskada samt en död gren löper därmed större risk att drabbas av t.ex. svamp- och rötangrepp. Idag visar den inga tecken på rötangrepp eller liknande men bör årligen hållas under uppsikt så att eventuella angrepp kan upptäckas i tid.

Träd nr	Höjd*	Sort	Stamdiameter	Kronradie	Vitalitet	Status	Åtgärd
1	37,009	ek	0,45	6,5	1		Håll efter sly
4	34,997	tall	0,4	3,5	1		
12	34,175	ek	0,3	3,5	2	Har någon enstaka död gren	
24	34,292	ek	0,35	4,5	2	Har någon enstaka död gren	Röj sly och ta ner konkurrerande träd
33	34,185	tall	0,45	4	2		
34	34,556	tall	0,35	3,5	1		
45	34,668	ek	0,4	5,5	1		Håll efter sly
46	35,008	ek	0,6	6,5	2	Har någon död gren	Håll efter sly och ta ner konkurrerande träd
47	35,329	ek	0,55	6,5	2	Har någon död gren	Ta ner konkurrerande tall och håll efter sly
54	33,292	tall	0,5	4	2	Har en stamskada, och någon död gren	underhållsbeskrining
61	34,145	ek	0,95	7	1		Håll efter sly
72	36,669	ek	0,3	4	2	Har någon död gren	Öppna upp runt trädet
109	39,777	ek	0,2	3	2	Har döda grenar	underhållsbeskrining
110	40,049	tall	0,5	4	2	Har döda grenar	underhållsbeskrining
134	36,417	tall	0,45	4	1		

Tabell 1. Register över kvarlämnade träd efter exploatering med träd nr från trädinmätningen.

* Höjdsystem: Stadens höjdsystem

5.3 Skötselförslag för områden av naturmarkskaraktär

De delar av området som är av naturmarkskaraktär är dels hållmarkstallskogen i den västra delen av området och dels dungen med ek och asp som ligger längre österut.

I hållmarkstallskogen finns tallar som hunnit bli grova och som har vridna grenar vilket tyder på att träden är åtminstone 100 år gamla. Dock har ingen talticka noterats. För att öka naturvärdena ytterligare bör hållmarkstallskogen lämnas att få utvecklas i princip fritt. Eventuellt kan viss gallring av yngre tallar och t.ex. lövsly bli aktuell för att ge plats åt och gynna de äldre exemplaren. Det är viktigt att i möjligaste mån lämna torrakor och död ved även om säkerhetsaspekten måste beaktas med tanke på att barn leker i skogen.

Under själva byggarbetet kan dungen med blandskog lämnas att utvecklas på egen hand. Här står träden med nummer 24, 33 och 34 varför inga specifika åtgärder nämnts för dessa tidigare. Idag är det torrakor och död ved i form av lågor som är det mest värdefulla i dungen. Förutom de träd som är inmätta finns här en del mindre stammar som även ger bra skydd åt småfåglar. Som tidigare nämnts kan det vara lämpligt att lägga den döda veden prydligt och sätta upp informationsskyltar i anslutning till området. I framtiden kan det bli aktuellt att hålla efter med slyröjning för att behålla viss genomsikt genom dungen.

6 Referenser

Artarken, utdrag från artdatabasen på Stockholm stads hemsida: <http://artarken.stockholm.se> 2010-02-24

Artportalen: <http://www.artportalen.se> 2010-03-01

Biotopkartan, utskrift från Stadsbyggnadskontoret 2010-02-19

KartagoWeb, hemsida Stockholms stadsbyggnadskontor:
http://www.map.stockholm.se/kartago/kartago_fr_sth.html,

Mörtberg, U., Zetterberg, A. & Gontier, M. 2007. Landskapsekologisk analys i Stockholms stad: Habitatnätverk för eklevande arter och barrskogsarter. Miljöförvaltningen, Stockholms stad. Dnr: 2008-011175-216.

Mörtberg, U., Zetterberg, A. & Gontier, M. 2006. Landskapsekologisk analys i Stockholms stad: Metodutveckling med groddjur som exempel. Miljöförvaltningen; Stockholms stad. Dnr: 2008-011175-216

Parkplan Vantör del 2, hemsida stockholms stadsdelsförvaltningar
<http://www.stockholm.se/OmStockholm/Forvaltningar-och-bolag/Stadsdelsforvaltningar/Enskede-Arsta-Vantor/Dokument-och-rapporter/Parkplan-Vantor-Forslag/> 2010-04-06

Sociotopkartan, Stadsdelsområde Vantör, hemsida Stockholms stadsledningskontor :
<http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Stadsplanering/Gronstrukturplanering/Sociotopkartan/Sociotopkartor/>

Stockholms grönsstruktur: <http://www.sbk.stockholm.se/op/GRS.htm> 2010-03-01

Trädinmätning, Stockholms stadsbyggnadskontor. 2009-05-14

Bilaga 1. Situationsplan över det aktuella området med inmätta träd. Den blåa pilen visar husen vid hållmarken och pilen som är röd visar den mindre bergshällen som enligt förslag bör sparas.

